
Leopold I. Berchtold

MUDr. Olga Gimunová, Ph.D

Rod hrabat Berchtoldů

- ▶ Berchtoldové přišli do našich zemí z Tyrolska.
- ▶ Šlechtický rod věrný Habsburkům.
- ▶ Prapředek Berchtoldů měl zasadit první smrtelnou ránu českému králi Přemyslu Otakaru II. (r.1278 v bitvě na Moravském poli).
- ▶ Tento rod se dostává na Moravu v roce 1628.

Leopold I. Berchtold

- ▶ Leopold I. František Xaver Antonín hrabě Berchtold z Uherčic (1759 – 1809)
byl známým moravským šlechticem, cestovatelem, filantropem a patří k nejvýraznějším postavám moravských dějin přelomu 18.a 19.století.
- ▶ Narozen 19.7.1759 ve Stráži nad Nežárkou jako třetí dítě hraběte Prospera Antonína Berchtolda z Uherčic a hraběnky Marie Terezie Petřvaldské z Petřvaldu .
- ▶ Studoval práva a filozofii na univerzitě v Olomouci a na univerzitě ve Vídni. Po studiích vykonával funkci zástupce jihlavského krajského hejtmana, odkud odešel k obchodnímu úřadu v Terstu.

Leopold I. Berchtold

- ▶ Následně díky dědickému podílu tety Eleonory Petřvaldské mohl vydat na cesty téměř celou Evropou (kromě Skandinávie a Ruska), ale také do Malé Asie a severní Afriky.
- ▶ Stal se členem londýnské Humane Society.
- ▶ V Paříži byl přítomen popravě Ludvíka XVI.
- ▶ V Portugalsku zase útočil proti býčím zápasům a v Malé Asii proti přetrvávajícímu otroctví. Na svých cestách se naučil řadu cizích jazyků.

Humane Society

- ▶ V roce 1774 byla v Londýně založena Royal Humane Society, která se zaměřila na oživování zdánlivě mrtvých (hlavně po tonutí).
- ▶ Propagovala myšlenku umělého dýchání.
- ▶ Zpočátku zachráncům vyplácela i finanční odměnu, později to byly medaile a certifikáty.
- ▶ Berchtold vydává v r. 1791 brožurku O kříšení zdánlivě mrtvých (9000 exemplářů v různých jazycích).

Leopold Berchtold

- ▶ Celoevropskou proslulost získal Leopold Berchtold členstvím v několika vědeckých společnostech, kde podobně jako jeho přítel starohrabě Hugo František ze Salm-Reifferscheidtu popularizoval výsledky moravského vědeckého bádání.
- ▶ Ze svých cest se na hrad Buchlov vrátil roku 1797 a ještě téhož roku se oženil s Johankou, hraběnkou z Magnisů.

Leopold I. Berchtold

- ▶ Věnoval se šlechtitelství, sadařství, propagoval očkování proti neštovicím, staral se o bezpečnost práce, bezplatně prakticoval lékařskou praxi pro chudé.
- ▶ Začal v obcích zakládat školy a vyhledávat pro ně učitele, podporoval sirotky, v zimě poskytoval jeden vytápěný pokoj na zámku chudým a vyplácel odměny těm, kdo někomu zachránili život.

Leopold I. Berchtold

- ▶ Jeho zájem o rozšíření sociální a zdravotnické pomoci mnohonásobně překračoval dobové standardy.
- ▶ Hrabě Leopold zpracoval předpisy pro záchrannou službu, nechal zhotovit nástěnné tabule, na nichž podal instrukce k předcházení nemocí nebo negativních následků plynoucích z povolání řemeslníků a dělníků.
- ▶ V jeho pokynech se dočteme o záchraně tonoucích a ošetření ran po kousnutí psem, stejně jako o prevenci moru. Jeho snahou bylo v monarchii organizovat i plavecké kurzy.
- ▶ Jeho zájmy byly neuvěřitelně široké a tak vstával v létě ve 4 a v zimě v 5 hodin ráno a vzhůru byl až do půlnoci.

Leopold I. Berchtold

- ▶ V roce 1797 nechal zřídit první malou nemocnici pro 12 pacientů.
- ▶ Za napoleonských válek založil hrabě Leopold Berchtold na zámku v Buchlovicích v roce 1807 nemocnici, kde byli ošetřováni nejprve vojáci, ale po skončení bojů bezplatně také civilní pacienti (52 lůžek).
- ▶ 18 lůžek ponecháno pro přestárlé.
- ▶ Košer strava pro židovské pacienty.
- ▶ Těch bylo za dobu, co nemocnice na zámku fungovala, přes 1200. Nemocnice byla na svoji dobu velmi moderně vedená, pacienti byli rozděleni nejen podle pohlaví, ale i podle nemocí a společenského postavení (v roce 1808 - 887 pacientů, 39 zemřelo).
- ▶ O jejich léčení byla vedena důkladná dokumentace, o provedení amputace rozhodováno více lékaři. Vydal doporučení i jak se chovat k umírajícím...
- ▶ Rozsáhlá filantropická činnost Berchtoldovu rodinu uvedla do značných dluhů, kdy dokonce hrozil odprodej panství židovskému bankéři Salomonu Rotschildovi.

Leopold I. Berchtold

Smrad'avka (Leopoldov)

Zámek Buchlovice

Leopold I. Berchtold

- ▶ Za zásluhy o medicínu byl Leopoldovi udělen titul čestného doktora medicíny vídeňské univerzity a roku 1809 byl jmenován inspektorem vojenských nemocnic a lazaretů hradištského kraje.
- ▶ A právě tato funkce se mu stala osudnou.
- ▶ Při inspekci v nedalekém velehradském lazaretu se nakazil tyfem od francouzského vojáka, kterého údajně resuscitoval dýcháním z úst do úst, jehož byl prvním propagátorem v českých zemích. Hrabě Leopold umírá 26.7.1809 na loveckém záměčku na Smrad'avce u Buchlovic, kde několik posledních let žil a kde roku 1805 založil sírné lázně nesoucí dnes jeho jméno - *Leopoldov*.

Leopold I. Berchtold

- ▶ Filantropická činnost hraběte Berchtolda, „moravského Howarda“, byla nadšeně oslavována dobovým tiskem po celé habsburské monarchii.
- ▶ Se svým také velmi vzdělaným nevlastním bratrem Bedřichem se podílel na založení Národního muzea.
- ▶ František Palacký napsal: *"...památka tohoto muže v letopisech mravné vzdělanosti jako hvězda první třídy se skvějící, zasluhuje mezi Slovany, jimiž on náležel, obnovována býti."*

Leopold II. Berchtold

- ▶ Leopold hrabě Berchtold z Uherčic (1863-1942)
- ▶ Studoval práva ve Vídni. Po ukončení studií vstoupil do státních služeb.
- ▶ Pracoval ve státní správě, nejdříve na okresním hejtmanství v Hodoníně, poté na Moravském místodržitelství v Brně.

Leopold II. Berchtold

- ▶ Roku 1893 nastoupil na ministerstvo zahraničí ve Vídni a zahájil tak svou diplomatickou kariéru. V letech 1894 - 1898 působil jako atašé na rakousko - uherském velvyslanectví v Paříži, v letech 1898 - 1903 na velvyslanectví v Londýně. Roku 1903 se stal radou na velvyslanectví v St. Peterburgu.
- ▶ 28. června 1914 byl v Sarajevu srbskými atentátníky zavražděn následník rakouského trůnu František Ferdinand d'Este. Militantní kruhy u vídeňského dvora chtěly situaci využít k vojenskému zásahu proti Srbsku. Leopold hrabě Berchtold sepsal nechvalně proslulé ultimátum Srbsku, které bylo druhé straně předáno 23. července 1914. Srbsko se rozhodlo pohotově splnit téměř všechny body ultimáta, včetně veřejné omluvy a potrestání srbských občanů zapojených do atentátu. Zdráhalo se pouze přijmout požadavek, aby rakouské orgány mohly vyšetřovat okolnosti spojené s atentátem na Františka Ferdinanda d'Este a potlačovat protirakouská hnutí přímo na srbském území.

Leopold II. Berchtold

- ▶ Válka znamenala konec Berchtoldovy kariéry.
- ▶ Leopold hrabě Berchtold podal začátkem roku 1915 demisi a přešel na méně zodpovědný post vrchního hofmistra následníka trůnu arcivévody Karla. Když se Karel stal roku 1916 císařem, začal Berchtold působit jako nejvyšší komoří.
- ▶ Po pádu monarchie odešel do ústraní a dožil na zámku Pereszenye u Šoproně. Byl pohřben v rodové hrobce v kapli sv. Barbory u hradu Buchlova na Moravě.
- ▶ Byl to aristokrat s charitativními sklony, jenž roku 1908 založil v Buchlovicích okresní nemocnici.